TEKSTI: asiantuntija, MMM **Krista Ketonen**, Satafood Kehittämisyhdistys ry

KUVA: SENNI VALIOLA, SATAFOOD KEHITTÄMISYHDISTYS RY

Navettakierroksella Uusitalon tilan emäntä Jenni Uusitalo (vas.), eläinlääkäri Hertta Pirkkalainen ja asiantuntija Krista Ketonen.

TULEVAISUUDEN MAITOTILOILLA TAUTI-SUOJAUSTA PARANNETAAN MITTAAMALLA

Jo ennestään hyvällä mallilla olevaa tautisuojaa voi parantaa maitotiloilla.

Terve karja kannattaa -hankkeen pilottitiloilla Pohjois-Pohjanmaalla tautisuojan tasoa mitattiin ja kehitettiin *Biocheck*-tautisuoja-analyysilla.

Suomessa eläintautitilanne on ollut melko hyvä, mutta kaikilla tiloilla ei ehkä ole havahduttu tautisuojauksen tärkeyteen. Vuosi 2020 on kuitenkin herätellyt siihen, että tarttuvien tautien riski on todellinen ja maailmanlaajuinen, ja sen vaikutukset voivat olla suuret.

Taudinpurkaus voi olla vakava isku myös maitotilalle. Se rasittaa tilaa taloudellisesti ja toiminnallisesti. Terveysjohtaminen osana maitotilan toimintamallia turvaa eläinten, työntekijöiden ja ympäristön terveyttä ja hyvinvointia. Tautisuojauksen tasoa mitattiin pohjoispohjanmaalaisilla maitotiloilla ensimmäisen kerran syksyllä 2019 ja toisen kerran syksyllä 2020. Kaikilla tiloilla tautisuojauksen osa-alueita pystyttiin parantamaan.

Tautisuojausta voi mitata ja kehittää

Belgiassa Ghentin yliopistossa kehitetyssä Biocheck-analyysissa ulkoinen ja sisäinen tautisuojaus käydään läpi yhdessä tuottajan ja analyysin tekoon koulutuksen saaneen henkilön kanssa. Tuotantotilat kuljetaan läpi ulkona ja navetan sisällä, minkä jälkeen täytetään laajahko kysely. Analyysi antaa prosentuaalisen arvion tilan tautisuojauksen tasosta ja potentiaalisista riskeistä.

Ulkoisessa tautisuojauksessa riskit käydään läpi laajasti: eläinmäärän lisäys ja ostot, kuljetukset ja eläinpoistot, rehu ja vesi, henkilökunta, vierailijat ja tuhoeläimet. Sisäiseen tautisuojaukseen kuuluvat terveyden, poikimisten ja eri eläinryhmien hallinta sekä työjärjestys ja materiaalit. Omaa tulosta on mahdollista verrata maan ja maailman tasoon. Säännöllisesti toteutettuna analyysi toimii myös tilan oman tason kehittymisen seurantavälineenä.

Ulkoisella tautisuojauksella tarkoitetaan toimia, jossa pyritään suojautumaan tilan ulkopuolelta tulevilta taudinaiheuttajilta. Yleisesti kotimaassa ja maailmalla ulkoinen tautisuojaus on sisäistä paremmalla tasolla. Näin oli myös Pohjois-Pohjanmaan pilottitilakäynneillä. Tuhoeläintorjunta ja henkilökunnan ja vierailijoiden tautisuojaus olivat paremmalla tasolla verrattuna muiden maiden keskiarvoon.

Suurimmat kehityskohteet tiloilla ovat eläinkuljetukset ja ostot sekä rehu- ja vesihygienia. Näistä saatavia pisteitä tilojen on mahdollista nostaa tarkalla eläinhankintojen terveysselvityksellä, reittisuunnittelulla, erillisillä lastausalueilla tai kuljetuskärryillä ja rehujen suojaamisella erilaisin verkoin ja ovin. Myös juomakaukaloiden puhdistus ja vesianalyysit nostivat pisteitä. Moni tila oli parantanut vierailijoiden tautisulkua entisestään ja toteuttanut suunnitelmallista tuholaistorjuntaa.

Sisäistä tautisuojausta pitää parantaa

Sisäinen tautisuojaus tarkoittaa toimia, jotka estävät taudin leviämisen tilan sisällä. Käytännössä tämä tarkoittaa eläinten ryhmittelyä ja harkittuja työjärjestyksiä ja hoitokäytäntöjä sekä työvälineitä ryhmittäin. Haasteena on kotimaisen tuotannon rakenne, joka ei useinkaan mahdollista eläinten ryhmittelyä.

Sairaat eläimet tulisi eristää, mutta monella tilalla täysin eri ilmatilaan eristäminen on mahdotonta ja valitettavan usein poikimakarsina toimi myös sairaskarsinana. Tiloilla on kuitenkin pyritty huomioimaan eläinryhmät työjärjestyksessä niin, että vasikat hoidettiin ensimmäisinä ja sairaat eläimet viimeisinä. Eläinten hoidosta ja lääkityksestä pidettävä kirjanpito oli hyvällä mallilla ja terveydenhuolto ja lääkintä suunnitelmallista.

Poikimakäytännöissä on tapahtunut kehitystä apuna käytettävissä välineissä, pesuissa ja desinfioinnissa. Edistystä on tapahtunut myös vasikoiden riittävän ternimaidon saannin varmistamisessa, ja ilahduttavan moni tila mittasi ternimaidon vasta-aineet. Hyviä käytäntöjä ovat muun muassa vasikoiden yksilölliset ja numeroidut juottoämpärit.

Tautisuojaus on kannattava investointi

Tautisuojauksen huolellinen läpikäynti on tilalle kannattavaa, eikä vähiten taloudellisesti, sillä tilanteet näkyvät maitomäärissä nopeasti, ja ennaltaehkäisy on sairauden hoitoa halvempaa. Jalkasairauksien ja ripulitautien kustannukset voivat olla vuodessa satoja euroja lehmää kohti. Utaretulehduksissa puhutaan jo tuhansista ja salmonellasaneerauksissa jopa sadoista tuhansista euroista, jolloin vaikutukset koko tilan toimintaan voivat olla merkittäviä.

Tautisuojaus kannattaa ajatella investointina, ja monet käytännöt ovat helppoja ja melko edullisia toteuttaa. Asenne ratkaisee. Pinttyneet tavat voivat vaatia uuden opettelua, jotta niistä saadaan rutiinia. Biochek-analyysin tulokset tautisuojauksen mittarina toimivat hyvin, mutta niitä pitää tulkita tilan yksilöllisestä näkökulmasta.

Mitä riskejä tilalla on pakko ottaa, ja miten niihin voidaan varautua? Mitä riskejä voitaisiin kokonaan välttää? Sopiva ajankohta analyysin toteuttamiselle on esimerkiksi vuosittaisten terveydenhuoltokäyntien yhteydessä. Ne ovat maitotiloille nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä Nasevaan kuulumisen edellytys. Nasevaa ylläpitää Eläinten terveys ETT. Biocheck on jo osana sikojen vastaavaa järjestelmää, ja sen ottamista osaksi Nasevaa harkitaan. ●

Kehittyvillä maitotiloilla terveysjohtamisen merkitys korostuu

Taloudelliset riskit kasvavat tilakoon muuttuessa pienistä suuriin. *Terve karja kannattaa* -hanke tuo esiin eläinterveyden taloudellisia vaikutuksia ja edistää suunnitelmallista eläinterveydenhuoltoa maitotiloilla.

Keskeisiä teemoja ovat bioturvallisuus, jossa estetään tarttuvia organismeja pääsemästä tilalle ja leviämästä, sekä nautojen terveystietokantojen kehittäminen ja markkinointi tuottajille.

Terve karja kannattaa -hanke järjestää koulutuksia ja julkaisee esimerkiksi tautisuojatärppejä somekanavillaan Facebookissa ja Instagramissa. Verkkosivut ja Youtube toimivat materiaalipankkina. Sivuilta löytyvät muun muassa kuvalliset tautisulkuohjeet eri kieliversioin.

Hankkeen toteutusalue on Pohjois-Pohjanmaan maakunta. Toteuttamiseen osallistuvat Satafood Kehittämisyhdistys ry, Osk Faba, Eläinten terveys ETT ry, Emovet Oy sekä alueen maitotilayrittäjät. Hankkeen toimenpiteet ovat avoimia kaikille Pohjois-Pohjanmaan maitotiloille. Pilottitiloja oli yhdeksän.

Hanketta rahoittaa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Manner-Suomen maaseudun kehittämisrahastosta.

Noudatathan näitä ohjeita!

Kuvalliset tautisulkuohjeet ovat tulostettavissa verkko-osoitteessa tervekarja.fi.